

Vergaderjaar 1994-1995

23 911

Regels betreffende de uitvoering van het Verdrag tot verbod van de ontwikkeling, de produktie, de aanleg van voorraden en het gebruik van chemische wapens en inzake de vernietiging van deze wapens (Uitvoeringswet verdrag chemische wapens)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

§ 1. Inleiding

Het wetsvoorstel Uitvoeringswet verdrag chemische wapens voorziet in de nationale uitvoering van het op 13 januari 1993 te Parijs voor ondertekening opengestelde Verdrag tot verbod van de ontwikkeling, de produktie, de aanleg van voorraden en het gebruik van chemische wapens en inzake de vernietiging van deze wapens (Trb. 1993, 162, hierna: het verdrag). Het doel van het verdrag is een alomvattend, verifieerbaar, universeel verbod op de produktie, de ontwikkeling, de aanleg van voorraden en het gebruik van chemische wapens. Een belangrijk deel van de verdragsbepalingen richt zich op de vernietiging van chemische wapens en inrichtingen voor de vervaardiging van deze wapens. Deze bepalingen behoeven hier te lande geen uitvoering, daar Nederland niet over dergelijke wapens of inrichtingen beschikt.

Het resterende deel van de verdragsbepalingen dat, ten eerste, kennisgevingsverplichtingen met zich brengt voor de Nederlandse chemische industrie en handel alsmede voor diverse andere bedrijfstakken in uiteenlopende sectoren en, ten tweede, partijen bij het verdrag verplicht bepaalde gedragingen strafbaar te stellen, behoeft daarentegen wel uitvoerende maatregelen. Dit wetsvoorstel biedt voorzieningen ter uitvoering van de bepalingen van het verdrag en vormt tevens de basis voor het stellen van nadere regels met betrekking tot de stoffen ten aanzien waarvan beperkende maatregelen gesteld worden. Die nadere regels zullen met name de kennisgevingsverplichtingen en de indieningstermijnen betreffen. Aanwijzing van de stoffen die zijn vermeld in de stoffenbijlage van het verdrag, waarin de onderverdeling in lijst-1, lijst-2 en lijst-3 stoffen is bepaald, zal geschieden bij ministeriële regeling, hetgeen de mogelijkheid biedt om een wijziging van de stoffenbijlage van het verdrag eenvoudig en indien noodzakelijk op korte termijn ten uitvoer te leggen (zie in dit verband ook de toelichting bij artikel XV van het verdrag). Hierbij zij opgemerkt dat in Nederland geen stoffen voor chemische wapens worden geproduceerd; wel worden sommige giftige stoffen gebruikt voor onderzoeks- en beschermingsdoeleinden, alsmede op kleine schaal voor medische doeleinden in ziekenhuizen. Ten aanzien van de lijst-2 en lijst-3 stoffen (met zogenaamde «dual-use» toepassingen) betreft de produktie in ons land slechts enkele stoffen, hoewel de handel in deze produkten uitgebreider is.

De inwerkingtreding van het wetsvoorstel zal, door deze bij koninklijk besluit te doen geschieden, kunnen samenvallen met de inwerkingtreding van het verdrag voor Nederland, ten einde te voorkomen dat de verplichtingen uit de wet eerder zullen gelden dan het verdrag waaruit deze verplichtingen voortvloeien. In § 4 van deze memorie wordt aandacht besteed aan de gevolgen voor het bedrijfsleven van dit wetsvoorstel.

§ 2. Hoofdpijnen van het voorstel

De verbodsbepalingen in hoofdstuk 2 van dit wetsvoorstel zijn een uitvloeisel van artikel VII, eerste lid, van het verdrag, dat de nationale uitvoeringsmaatregelen betreft. Dit artikel schrijft voor dat elke partij in overeenstemming met zijn constitutionele procedures de nodige maatregelen ter nakoming van haar verplichtingen ingevolge het verdrag neemt. In het bijzonder draagt artikel VII van het verdrag de partijen op de verboden activiteiten, neergelegd in artikel I van het verdrag, strafbaar te stellen voor natuurlijke personen en rechtspersonen. De noodzakelijke verbodsbepalingen zijn in § 1 van hoofdstuk 2 van dit wetsvoorstel opgenomen.

De verbodsbepalingen ten aanzien van in- en uitvoer van lijst-2 en lijst-3 stoffen, alsmede de mogelijkheid tot ontheffing van de verboden, zijn niet terug te vinden in het onderhavige wetsvoorstel. Conform de internationale afspraken, gemaakt in het kader van de zogenaamde Australië Groep, wordt de uitvoer van een aantal stoffen al gecontroleerd door de aangesloten landen. Een en ander is in Nederland opgenomen in het Uitvoerbesluit strategische goederen 1963. Om zo dicht mogelijk bij de bestaande praktijk te blijven zullen de bepalingen van het verdrag betreffende de in- en uitvoer worden opgenomen in het daarvoor te wijzigen Uitvoerbesluit. Kennisgevingen ten aanzien van in- en uitvoer van de lijst-2 en lijst-3 stoffen zullen op basis van dit wetsvoorstel moeten worden verstrekt omdat op grond van de In- en uitvoerwet het opleggen van zo'n verplichting niet mogelijk is.

De bepalingen in hoofdstuk 2, § 2, ten aanzien van de door de chemische industrie en handelaren te verstrekken kennisgevingen zijn een uitvloeisel van artikel VI van het verdrag inzake activiteiten die ingevolge het verdrag zijn toegestaan.

Het toezicht op de naleving is in hoofdstuk 3 van het wetsvoorstel geregeld. De Minister van Economische Zaken zal de ambtenaren, belast met het toezicht, aanwijzen. Hiertoe zullen in ieder geval ambtenaren van de Economische Controledienst (ECD) worden aangewezen, alsmede douaneambtenaren van het Ministerie van Financiën. De toezichthoudende ambtenaren van de ECD zijn thans reeds belast met het toezicht op de naleving van het Uitvoerbesluit strategische goederen 1963.

Verder bevat het wetsvoorstel bepalingen om bij internationale uitdagingsinspecties binnentreden in woningen mogelijk te maken. De bevoegdheid daartoe dient ingevolge artikel 12 van de Grondwet bij of krachtens de wet te worden geregeld. In artikel IX, § 8 en § 11, onder b, van het verdrag worden partijen bij het verdrag verplicht toegang te verlenen tot de door het Technisch Secretariaat van de Organisatie voor het Verbod van Chemische Wapens (OPCW) verlangde plaats van inspectie. Dit verstrekkende recht ten behoeve van de OPCW is een uitvloeisel van het stringente verificatieregime van het verdrag, waarbij internationale uitdagingsinspecties de hoeksteen van dat regime vormen. Ook het op 19 november 1990 te Parijs tot stand gekomen Verdrag inzake conventionele strijdkrachten in Europa (CSE-verdrag; Trb. 1991, 31) kent de mogelijkheid van uitdagingsinspecties (daar verrassingsinspecties geheten). De bepalingen van de Uitvoeringswet CSE-verdrag (Stb. 1991, 546) hebben als voorbeeld gediend voor de redactie van hoofdstuk 4 van het wetsvoorstel. Bij een internationale uitdagingsinspectie kunnen niet alleen de bedrijven en handelaren, die ingevolge de kennisgevings-

verplichtingen van de Verificatiebijlage bij het verdrag zijn opgegeven, aan een inspectie worden onderworpen, maar ook andere inrichtingen. Daarbij zou het incidenteel kunnen voorkomen dat ook woningen geïnspecteerd worden. In hoofdstuk 4 van het wetsvoorstel is aangegeven welke formaliteiten moeten zijn nageleefd bij het betreden van woningen zonder toestemming van de bewoner. In de artikelsgewijze toelichting (§ 5) wordt hierop nader ingegaan.

Ten slotte regelt het voorstel de bevoegdheden van het begeleidingsteam dat de internationale inspecteurs van de OPCW zal vergezellen tijdens routine- en eventuele uitdagingsinspecties uit hoofde van het verificatieregime van het verdrag. Op deze wijze wordt het internationale inspectieteam in staat gesteld in ons land de inspectie op de door het verdrag voorgeschreven wijze uit te voeren.

In dit verband mag niet onvermeld blijven dat bij routine-inspecties inrichtingsakkoorden kunnen worden gesloten (zie de Verificatiebijlage, afdeling I, § 7, afdeling II (E), 38, en afdeling III (A), 3-8). Bij internationale uitdagingsinspecties kunnen de geïnspecteerde partij en het internationale inspectieteam onderhandelen over de zogenaamde omtrek van de te inspecteren locatie (zie de Verificatiebijlage, afdeling X, §§ 16-21). Voorts heeft een geïnspecteerde partij het recht op grond van het regime van gereguleerde toegang bij uitdagingsinspecties vertrouwelijke gegevens en apparatuur te beschermen (idem, §§ 46-52). Deze verzachtingen van het inspectieregime beogen misbruik voor doeleinden van militaire of economische spionage te voorkomen.

§ 3. Financiële gevolgen van het wetsvoorstel

De verwerking van de ontheffingsaanvragen en de kennisgevingen en het toezicht op de naleving van het verdrag zullen voor de Nederlandse overheid vanaf de inwerkingtreding van het verdrag personele en dus financiële gevolgen hebben. De exacte, definitieve vaststelling van de omvang van die gevolgen zal naar verwachting pas kunnen plaatsvinden eind 1994/begin 1995, onder andere door de invulling van enkele verdragsbepalingen in het kader van de Voorbereidende Commissie die is belast met operationalisering van het verdrag voor de inwerkingtreding ervan. Onlangs werd wel een vrijwel definitieve inventarisatie van bovengenoemde gevolgen afgerond. De daaruit voortvloeiende personele en financiële gevolgen zijn meegenomen bij de begrotingsvoorbereiding 1995.

§ 4. Bedrijfseffectentoets

De verplichtingen die voor Nederland voortvloeien uit het verdrag raken enerzijds de Nederlandse chemische industrie en handel, anderzijds ook diverse uiteenlopende bedrijfstakken zoals bijvoorbeeld de oliën-, vetten-, zetmeelverwerkende en melkproductenverwerkende industrieën. De extra verplichtingen die dit voorstel oplegt brengen hoofdzakelijk administratieve lasten voor de bedrijven met zich mee. Daarnaast worden beperkingen opgelegd ten aanzien van handelstransacties in stoffen die vallen onder de werking van het verdrag met landen die geen partij zijn bij het verdrag en bij twijfels omtrent het opgegeven eindgebruik. Deze maatregelen zijn voor een groot gedeelte al van kracht in het kader van de In- en uitvoerwet en zullen dus weinig additionele handelsbeperkingen met zich meebrengen. Tevens zullen bedrijven geconfronteerd kunnen worden met steekproefsgewijze inspecties door internationale inspectieteams.

De bovengenoemde administratieve belasting is in grote lijnen in te delen in twee categorieën. Allereerst legt het voorstel initiële en jaarlijkse kennisgevingsverplichtingen op met betrekking tot productie van en handel in de stoffen, genoemd in de Verificatiebijlage van het verdrag, afdelingen VII (C) en VIII (C). Nauwkeurige inventarisatie in samenwerking

met het betrokken Nederlandse bedrijfsleven heeft geleerd dat ongeveer 5 à 10 producenten onder deze categorie van kennisgevingsverplichtingen zullen vallen en ongeveer 150 handelaren. Afhankelijk van de omvang van de produktie en de handel in stoffen die op de lijsten voorkomen, zullen de lasten voor individuele ondernemingen relatief hoger kunnen zijn door extra kosten van opleiding, software-ontwikkeling en procedurele meerkosten. Ten tweede worden initiële kennisgevingsverplichtingen opgelegd ten aanzien van de produktie van meer dan 200 ton (voor enkele categorieën 30 ton) van bepaalde organische stoffen. Duidelijk is dat een groot aantal bedrijven aan deze verplichting zal moeten gaan voldoen.

De administratieve belasting per bedrijf is echter te overzien aangezien de te verschaffen informatie van globaal niveau is. Voorts is de Nederlandse wetgeving zodanig geformuleerd dat de bedrijven bij ongewijzigde omstandigheden zullen kunnen volstaan met een eenmalige opgave van de te verschaffen informatie. Bovendien is aansluiting gezocht bij reeds bestaande meldingsplichten, zie de toelichting bij artikel 1. Door deze opzet wordt de belasting voor het bedrijfsleven zo veel mogelijk beperkt.

In het algemeen is de conclusie gerechtvaardigd dat de verplichtingen die voortvloeien uit het voorstel draaglijk en overzienbaar zijn. Ook in het overleg met de Nederlandse chemische industrie en handel is naar voren gekomen dat deze de last aanvaardbaar vinden; dit mede gezien de onvoorwaardelijke ondersteuning door deze sectoren wereldwijd van het streven naar uitbanning van chemische wapens.

Het grote aantal ondertekenaars van het verdrag geeft bovendien het vertrouwen dat een verstoring van de concurrentiepositie van het Nederlands bedrijfsleven wordt voorkomen.

5 5. Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1

Voor de toelichting op de begripsomschrijvingen zij verwezen naar de toelichting bij de Rijkswet tot goedkeuring van het verdrag, in het bijzonder bij artikel II van het verdrag en bij afdeling I van de Verificatiebijlage bij het verdrag. Voor de omschrijving van het begrip «inrichting» is aangesloten bij de Wet milieubeheer met het oog op de verplichtingen tot kennisgeving die in dit wetsvoorstel aan inrichtingen worden opgelegd. Inrichtingen die in het kader van dit wetsvoorstel worden verplicht tot het doen van kennisgevingen, zullen in nagenoeg alle gevallen daartoe ook reeds verplicht zijn op grond van de Wet milieugevaarlijke stoffen. Hierdoor wordt een onnodige belasting voor het bedrijfsleven voorkomen.

Met de onder d genoemde hoofdbestanddelen van binaire of verscheidene bestanddelen bevattende chemische systemen wordt geduid op de voorloper die de belangrijkste rol speelt bij de bepaling van de toxische eigenschappen van het eindprodukt en snel reageert met andere stoffen in het binaire of verscheidene bestanddelen bevattende systeem.

Artikel 2

Artikel 2, eerste lid, komt overeen met artikel I, eerste lid, onder a en b, van het verdrag. Het betreft hier de tenuitvoerlegging van de kernbepaling van het verdrag, waarin het alomvattende verbod ten aanzien van chemische wapens is vastgelegd. De gedragingen waarop artikel I, eerste lid, onder d, van het verdrag betrekking heeft, behoeven geen afzonderlijke strafbaarstelling, aangezien deze – voor zover zij voldoende concreet zijn om op straffe te worden verboden – zullen kunnen worden aangemerkt als strafbare deelneming, opruiing of daarmee verwante feiten (vergelijk de artikelen 131 e.v. Wetboek van Strafrecht).

Het tweede lid van dit artikel beoogt te voorkomen dat giftige stoffen en

hun voorlopers worden gebruikt voor door het verdrag verboden activiteiten, zoals verwoord in het eerste lid van dit artikel. Met betrekking tot de vraag op welke wijze valt vast te stellen wanneer giftige stoffen en hun voorlopers met het oog op de bij het eerste lid verboden activiteiten worden ontwikkeld, geproduceerd, verworven, opgeslagen, overgedragen of gebruikt, kan de omschrijving van niet verboden activiteiten met betrekking tot giftige stoffen en hun voorlopers in artikel II, § 9, van het verdrag helderheid verschaffen. Deze toegestane activiteiten zijn:

- a. onderzoeksdoeleinden, dan wel industriële, agrarische, medische, farmaceutische of andere vreedzame doeleinden;
- b. beschermingsdoeleinden, zijnde doeleinden die rechtstreeks samenhangen met bescherming tegen giftige stoffen en bescherming tegen chemische wapens;
- c. militaire doeleinden die geen verband houden met het gebruik van de toxische eigenschappen van stoffen als vorm van oorlogvoering;
- d. handhaving van de openbare orde, met inbegrip van de bestrijding van binnenlandse oproer.

Wanneer niet duidelijk wordt dat een handeling onder een van de genoemde categorieën van toegestane activiteiten valt, of dat de soorten en hoeveelheden in overeenstemming met het opgegeven doel zijn, kan dit wijzen op een van de in het tweede lid bedoelde verboden gedragingen. Voorts zal de Voorbereidende Commissie voor de OPCW richtlijnen vaststellen voor het beoordelen van het risico dat de giftige stoffen en hun voorlopers opleveren voor de verwezenlijking van de doelstellingen van het verdrag (verwezen zij naar de Resolutie inzake de instelling van een Voorbereidende Commissie, § 12, onder q, Trb. 1993, 162, rubriek J). Deze richtlijnen kunnen dienstig zijn bij de vaststelling of van overtreding van het tweede lid van dit artikel sprake is. Naar verwachting zal de Voorbereidende Commissie deze richtlijnen eind 1994 goedkeuren; de Staten-Generaal zullen te zijner tijd de tekst hiervan ter kennisneming toegezonden krijgen.

Gebruik van chemische wapens in oorlogstijd, waarop de in het derde lid gemaakte uitzondering op het verbod van het eerste lid betrekking heeft, valt door de goedkeuring van het verdrag onder het verbod van schending van de wetten en gebruiken van de oorlog als bedoeld in artikel 8, eerste lid, van de Wet Oorlogsstrafrecht en is derhalve uit dien hoofde strafbaar.

Artikel 3

De ingevolge artikel 3, eerste lid, aan te wijzen stoffen zijn de stoffen, opgenomen in lijst 1 van de Bijlage inzake stoffen van het verdrag. De tweede volzin van het eerste lid maakt het eventueel ook mogelijk stoffen aan te wijzen waarvan reeds vaststaat dat ze op de lijst zullen worden geplaatst, zodat ongewenste vertraging bij de uitvoering van het verdrag kan worden voorkomen. Artikel 3 beperkt uitdrukkelijk de gevallen waarbij vervaardiging van lijst-1 stoffen is toegestaan, aangezien deze stoffen als chemische wapens kunnen worden beschouwd. Naar verwachting zal er nauwelijks behoefte bestaan aan een ontheffing van het verbod, voorzien in artikel 3, vierde lid, van de wet, en zal de productie van lijst-1 stoffen beperkt blijven tot één inrichting, aangewezen op grond van artikel 3, derde lid. Het betreft hier de zogenaamde kleinschalige inrichting, bedoeld in de Verificatiebijlage, afdeling VI (C), § 8, van het verdrag. Het voornemen bestaat het Prins Maurits Laboratorium van de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek (TNO) te Rijswijk hiervoor aan te wijzen. Verder is bekend dat één lijst-1 stof, te weten Mitoxine/Methine/Mustine (HN2), voor medische doeleinden door ziekenhuizen wordt gebruikt. De in het totaal gebruikte hoeveelheid van die stof in een laboratorium overschrijdt echter niet de in het tweede lid genoemde limiet van 100 gram per jaar en valt derhalve niet onder het

verbod in het eerste lid. De leveranciers van deze stof zullen een ontheffing van het onderhavige verbod moeten aanvragen, daar de uitzondering van artikel 3, tweede lid, niet geldt voor het overdragen van de onderhavige stoffen.

Artikelen 4 tot en met 6

De artikelen 4 tot en met 6 leggen de basis voor de verplichting kennisgevingen te verstrekken indien een inrichting in bedrijf gehouden wordt waar lijst-1, lijst-2 en lijst-3 stoffen worden geproduceerd, verwerkt of verbruikt, dan wel waar zogenaamde onderscheiden organische stoffen (zie de definitie in afdeling I, § 4, van de Verificatiebijlage bij het verdrag) worden geproduceerd. Artikel 5, tweede lid, van het voorstel bevat de verplichting tot aangifte van activiteiten met het oog op de productie van chemische wapens, die in het verleden hebben plaatsgevonden en voor of sinds inwerkingtreding van het verdrag zijn stopgezet. Zou na inwerkingtreding van het verdrag alsnog worden geconstateerd dat geen aangifte is gedaan van dergelijke activiteiten, dan kan overtreding van de kennisgevingsplicht worden geconstateerd. Tegenover het Technisch Secretariaat van de OPCW kan in dat geval worden aangetoond dat niet is verzuimd aan de desbetreffende verdragsverplichting de nodige aandacht te schenken, daar immers de kenningsgevingsverplichtingen vanaf inwerkingtreding van het verdrag bekend konden worden verondersteld. De verplichting kennisgevingen te verstrekken ten aanzien van de productie van onderscheiden organische stoffen, zoals neergelegd in artikel 6, kan gevolgen hebben voor bedrijfstakken in uiteenlopende sectoren (bijvoorbeeld de oliën- en vettenindustrie).

Artikel 7

Een bewaarplicht is in artikel 7 ingesteld ten einde te verzekeren dat een eventueel in te stellen opsporingsonderzoek niet wordt bemoeilijkt.

Artikel 8

De inhoud van de kennisgevingen, de stoffen waarover kennisgevingen moeten worden verstrekt, en de termijnen waarbinnen de kennisgevingen moeten worden ingediend, zullen bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nader worden geregeld. Op deze wijze kunnen eventuele wijzigingen in de lijsten van stoffen, in de kennisgevingsverplichtingen of in de indieningstermijnen eenvoudig en snel worden doorgevoerd. Deze wijzigingen zijn overigens pas te verwachten na een amendementsprocedure zoals voorgeschreven door artikel XV van het verdrag. Hierdoor kan het betrokken bedrijfsleven tijdig op de hoogte worden gesteld van een dergelijk voornemen.

Artikel 9

In ieder geval worden de ambtenaren van de Economische Controle Dienst van het Ministerie van Economische Zaken belast met het toezicht op de naleving van de bepalingen. Daarnaast zullen ook ambtenaren van het Ministerie van Financiën (douane) betrokken zijn bij het toezicht op de naleving van de bepalingen van dit wetsvoorstel.

Artikel 10

Artikel 10 is ontleend aan het wetsvoorstel voor een derde tranche Algemene wet bestuursrecht (kamerstukken II 1993/94, 23 700, nrs. 1-3). De bepalingen zijn, op enkele redactionele punten na, gelijk aan de overeenkomstige artikelen in dat voorstel.

Artikel 11

Ook deze bepaling is gebaseerd op bovengenoemd wetsvoorstel. In het derde lid is een uitzondering gemaakt op het recht om de toezichthoudende ambtenaren, aangewezen krachtens artikel 9, medewerking te weigeren op grond van een bestaande wettelijke geheimhoudingsplicht. Deze uitzondering – uitdrukkelijk beperkt tot vier gevallen – is gemaakt ten einde gebruik te kunnen maken van bestaande registraties ten aanzien van stoffen. Alvorens eventueel over te gaan tot ver(der)gaande toezichthoudende activiteiten dient dan ook eerst een vergelijking van de kennisgevingen met de andere registratieverplichtingen te worden gemaakt. Weliswaar worden gegevens, verkregen op basis van andere wetgeving, gebruikt voor een ander doel dan waarvoor de regels zijn ingesteld, maar het zwaarwegende belang van adequate controle op de naleving van het verbod op chemische wapens van artikel 2, eerste lid, en het bijkomende voordeel van minder belasting voor betrokken bedrijven maakt opnemng van deze uitzondering wenselijk.

Artikel 12

Ingevolge artikel 12 kan de Nederlandse ambtenaar die aan het hoofd staat van het begeleidingsteam bij een internationale routine- of uitdagingsinspectie van een ieder alle medewerking vorderen die nodig is om de inspecteurs hun taak te kunnen laten vervullen overeenkomstig de Verificatiebijlage, afdeling II en afdeling X, bij het verdrag. Het verloop van een internationale inspectie is geregeld in de afdelingen III, VI, VII, VIII en IX van de Verificatiebijlage, de bijzondere regels ten aanzien van een uitdagingsinspectie zijn te vinden in afdeling X (zie hierover de hoofdstukken 1 en 4 van de memorie van toelichting bij de Rijkswet tot goedkeuring van het verdrag).

Artikel 13

In het eerste lid van dit artikel wordt het internationale inspectieteam, vergezeld door het begeleidingsteam, de bevoegdheid verleend om in het kader van een internationale routine-inspectie fabriekscomplexen, fabrieken en eenheden te betreden voor zover het dit voor de uitvoering van die inspectie nodig acht. Deze bevoegdheid dient te worden verleend op grond van de Verificatiebijlage bij het verdrag, afdeling II (E), § 45 (zie ook afdeling I, § 16 in samenhang met § 6).

Het tweede lid heeft betrekking op uitdagingsinspecties. In dat geval is het internationale inspectieteam, vergezeld door het begeleidingsteam, bevoegd elke plaats te betreden die het nodig acht. Dit kan ook een woning zijn zonder de toestemming van de bewoner. Het is immers niet uit te sluiten dat verboden activiteiten in een woning plaatsvinden. Bovendien vereist artikel IX, § 8, van het verdrag dat zo'n inspectie «onverwijld waar dan ook» kan worden gehouden. Het gaat hier om een van de kernbepalingen uit het verdrag. Deze bepaling is noodzakelijk omdat chemische wapens en de daarvoor benodigde stoffen op een betrekkelijk eenvoudige wijze kunnen worden ontwikkeld. Bovendien zouden voorbereidende handelingen kunnen worden ondernomen vanuit woningen, of zouden sporen of gegevens met betrekking tot door het verdrag verboden handelingen in een woning kunnen worden aangetroffen. De uitoefening van de bevoegdheid tot binnentreden van een woning dient uitsluitend te geschieden in het kader van de taakuitoefening zoals deze is neergelegd in het verdrag. Of een binnentreding noodzakelijk is staat primair ter beoordeling van het inspectieteam.

In het derde, vierde en vijfde lid wordt aangegeven op welke punten wordt afgeweken van de Algemene wet op het binnentreden. Artikel 1,

eerste lid, van die wet bepaalt dat degene die de leiding heeft bij het binnentreden, zich dient te legitimeren. Bij een internationale inspectie berust de leiding bij het internationale inspectieteam. In afwijking van het voorschrift van de Algemene wet op het binnentreden berust de legitimatieplicht in dat geval op de leden van het begeleidingsteam.

Ingevolge het vierde lid wordt in zoverre van de Algemene wet op het binnentreden afgeweken dat voor het binnentreden van woningen door het internationale inspectieteam (vergezeld door het begeleidingsteam) geen machtiging van een Nederlandse autoriteit is vereist. De reden van deze afwijking is, dat het niet aan enige Nederlandse autoriteit is om vooraf te beoordelen of het binnentreden gerechtvaardigd is. Gegeven de strekking van een internationale uitdagingsinspectie is dat bij uitstek voorbehouden aan het internationale inspectieteam, binnen de grenzen die zijn aangegeven door het verdrag. Daartoe behoren volgens het verdrag ook de door de Directeur-Generaal van het Technisch Secretariaat van de OPCW vastgestelde regels en de gesloten inrichtingsakkoorden. Voorts geldt dat in het onderhavige geval wordt opgetreden in het kader van een internationale verplichting. Een wettelijke beperking van het toegangsrecht van het internationale inspectieteam tot elke plaats, inhoudende de eis van een voorafgaande machtiging voor het geval dat in een woning wordt binnengetreten tegen de wil van de bewoner, zou niet in overeenstemming zijn met de bewoordingen van het verdrag. Ook de doelstellingen van het verdrag laten een voorafgaande machtiging niet toe. In dit verband moet worden opgemerkt dat de handhaving van het verdrag ernstig tekort zou schieten indien nationale autoriteiten buiten de in het verdrag neergelegde procedures het internationale inspectieteam in zijn handelen zouden kunnen belemmeren. Het verdrag noodzaakt derhalve tot afwijking van de Algemene wet op het binnentreden. Gelet op de doelstellingen van het verdrag en de uitdagingsinspecties ter verificatie van de naleving daarvan is de in het voorgestelde artikel vervatte beperking van het grondrecht op respect voor de woning gerechtvaardigd in de zin van artikel 8, tweede lid, van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Beperking van dit recht kan in een democratische samenleving immers noodzakelijk zijn in het belang van de nationale en openbare veiligheid, de bescherming van de gezondheid en de rechten en vrijheden van anderen. Het verdrag beoogt deze belangen te beschermen en voorziet daarbij in de nodige waarborgen voor een proportionele uitoefening van de in het verdrag gegeven bevoegdheden. Het verdrag bevat immers uitgebreide procedures voordat tot uitdagingsinspecties kan worden overgegaan. Ook is voorzien in toetsing achteraf door de Uitvoerende Raad van de OPCW, waarbij onder meer aan de orde dient te komen of er misbruik is gemaakt van het recht te verzoeken om een uitdagingsinspectie (artikel IX, § 22, van het verdrag).

Artikel 14

In overeenstemming met artikel VII, § 1, onder c, van het verdrag is extraterritoriale werking toegekend aan het verbod vervat in de artikelen 2 en 3, eerste lid. Verwezen zij in dit verband naar de memorie van toelichting bij het voorstel van Rijkswet tot goedkeuring van het verdrag.

Artikel 15

Door dit artikel worden de feiten opgenomen in artikel 1 van de Wet op de economische delicten. De feiten die een rechtstreekse bedreiging vormen van de door het verdrag beschermde belangen zijn opgenomen onder 1° van artikel 1 van de Wet op de economische delicten en aldus bedreigd met de hoogste straffen die voor een economisch delict zijn voorzien. De overige feiten, die op de ter uitvoering van de verdrags-

verplichtingen noodzakelijke kennisgevingsverplichtingen betrekking hebben, zijn ondergebracht onder 4° van genoemd wetsartikel.

Artikel 16

Gekozen is voor inwerkingtreding van het voorstel bij koninklijk besluit, gezien de wenselijkheid om dit tijdstip te laten samenvallen met de inwerkingtreding van het verdrag (zie artikel XXI van het verdrag). Aldus behoeven de lasten verband houdende met de verplichtingen in de wet niet eerder te gelden dan is voorzien in het verdrag.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
A. van Dok-van Weele

De Minister van Buitenlandse Zaken,
H. A. F. M. O. van Mierlo

De Minister van Justitie,
W. Sorgdrager

De Minister van Binnenlandse Zaken,
H. F. Dijkstal